

معرفی اسنادی در خصوص تحولات صنعتی ایران در عصر مشروطه

و چند سندی دیگر

مریم نیلقاز

گلایه سالار ملی از بی‌پولی

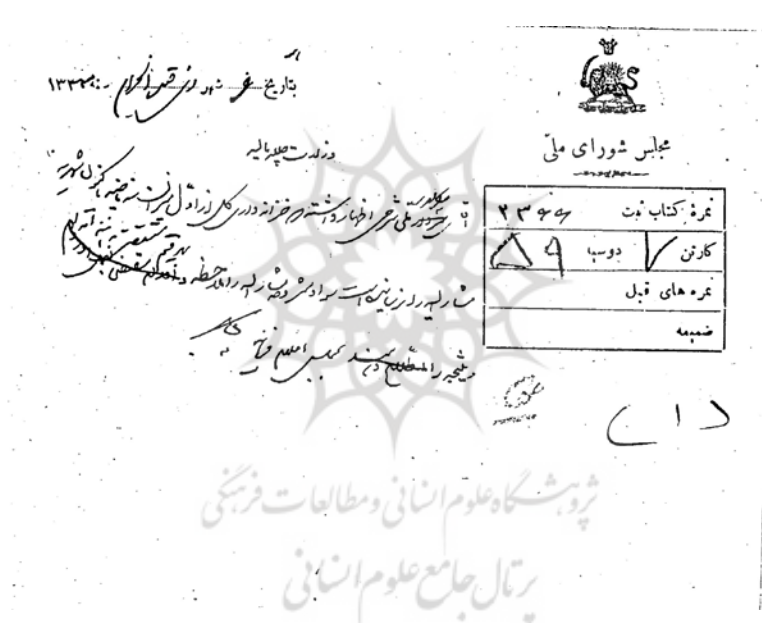
باقرخان فرزند حاج رضا بنا در سال ۱۲۴۰ ش در محله «خیابان» تبریز چشم به جهان گشود. او از نظر سنی پنج سال از هم سنگرش ستارخان سردار ملی بزرگتر بود باقرخان بنا به شرایط آن روزگار و تنگی معاش معیشت خانواده‌اش نتوانست به مدرسه برود و از مزایای علم و دانش برخوردار گردد. وی از بدو جوانی همراه با پدرش به شغل بنائی پرداخت و با مفهوم کار و زحمت آشنا شد و بعدها که به صفوف آزادی‌خواهان پیوست و جان بر کف به مبارزه با اقتدار گرایان و استعمارگران پرداخت و در واقع از عنفوان جوانی مزه تلخ استثمار، نابرابری و ستم اجتماعی را چشید.

آوازه باقرخان به زودی در تبریز بلند شده و در محله خیابان به عنوان یکی از عیاران جوانمرد آن محله شناخته شد و رتق و فتق امور بر عهده وی محول شد و پس از مدتی به کدخدائی آنجا انتخاب گردید و چون کار بنایی همیشه رواج نداشت وی بعدها مجبور شد به کارهای دولتی روی آورده و به شغل مابشری اشتغال ورزد، بنا به گفته اهالی آنجا باقرخان در اداره استیفای آذربایجان به عنوان مامور جمع‌آوری مالیات داخل شده و لقب «خان» نیز از این هنگام به آخر اسمش اضافه می‌شود. از این به بعد او در تبریز در دستگاه ولیعهد به عنوان سر کرده صد نفر مأمور مشغول به کار شده و در سمت «یوزباشی» انجام وظیفه می‌کند. ولی کمی بعد از این شغل نیز دست می‌کشد.

سبب نزدیکی ستارخان و باقرخان این دو رهبر مردمی به همدیگر شباهت کیفیت زندگی گذشته و راه مبارزه و چگونگی روشن شدن افکار آنها در مراحل مختلف بود. وطن و مردم خود را در حد اعلاء دوست داشتن و در راه آنها فداکاری کردن و در برابر دشمنان آنها یعنی استبداد و امپریالیسم ایستادن، این دو شخصیت انقلابی را به مرحله رهبریت انقلاب مشروطه بالا برده است.

سالار ملی در روز ۲۳ آبان سال ۱۲۹۴ ش برابر با ۷ محرم ۱۳۳۴ ق با سایر مهاجرین از تهران خارج و از طریق قم، کاشان، اصفهان، بروجرد و کرمانشاه به شهر کرکوک که یکی از شهرهای ترک‌نشین عراق امروز و امپراطوری عثمانی آن روز بود می‌رود و بالاخره دشمنانش او را در آن وضع اسفناک نیز راحت گذاشته به سوی سرنوشت نامعلومی می‌فرستند.

این سند مربوط به دوره سه می‌باشد که در کارتن ۱۷۵، پوشه ۵۹ نگهداری و دارای ۴ برگ است.

نشان تاج و شیر و خورشید

مجلس شورای ملی، به تاریخ غره شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۳۳، نمره ثبت ۲۳۶۶

وزارت جلیله مالییه

آقای سالار ملی شرحی اظهار داشته که خزانه‌داری کل از اول میزان سنه ماضیه تاکنون شهریه مشارالیه را نرسانیده است سواد مشروحه مشارالیه را ملاحظه به هر قسم مقتضی بدانند نتیجه را به مجلس اعلام فرمایید.

مقام مقدس آقای موتمن الملك رئیس
مجلس دارالشوری کبری شیدالله ارکانه

پس از تقدیم عرض فدویت و چاکری با کمال عجز تصدیق افزای خاطر محترم می گردد عریضه جوف را که از نظر مبارک می گذرد بساحت مقدس و کلاء دارالشوری کبری عرض کرده ام استدعا دارد مقرر فرمایند جواب آن را هر قسم مقتضی است مطرح مذاکره و زودتر مرحمت شود.

۷
۵۹

مقام مقدس آقای موتمن الملك رئیس مجلس دارالشوری کبری
پس از تقدیم عرض فدویت و چاکری با کمال عجز تصدیق افزای خاطر محترم می گردد
عریضه جوف را از نظر مبارک می گذرد بساحت مقدس و کلاء دارالشوری کبری
عرض کرده ام استدعا دارد مقرر فرمایند جواب آن را هر قسم مقتضی است
مطرح مذاکره و زودتر مرحمت شود.

پیشگاه علوم انسانی و اجتماعی
از ذریعہ عالیہ تنظیم کو
رتال جامعہ لکھنؤ ۲۰۲۳

چاکر جعفر محمد باقر
از وزارت مالیه استعلام شود
۲۷ شوال ۳۳

۷
۵۹

بسم الله الرحمن الرحيم
 خدمات این چاکر در پاس مشروطیت نزد آن ذوات محترم پوشیده از صفای کار
 چاکر با بجا رسانیده به تکلیف در نهایت سختی زندگان نیکو انجام داده که در این
 که نوزده روزان راه گشت خود را در دست نماند آنچه هم محض خانه در امانت است در این
 بیاد است در روزی که در این چاکر که در این شهر به هر چه که در این روزها
 بر سر راهم نوزده روزان در این چاکر که در این شهر به هر چه که در این روزها
 مطایره می شود بطرفه در وقت است که در این شهر به هر چه که در این روزها
 یک نوزده شهر در این شهر به هر چه که در این شهر به هر چه که در این روزها
 نوزده شهر در این شهر به هر چه که در این شهر به هر چه که در این روزها
 آن خدمات تمام عرض کرده ام و در این شهر به هر چه که در این روزها
 فرموده پیش از این چاکر که در این شهر به هر چه که در این روزها

بساحت مقدس و کلاء محترم دارلشورای کبری تسبیح الله ارکانه

خدمات این چاکر در اساس مشروطیت نزد آن ذوات محترم پوشیده نیست اقتضای زمان کار چاکر را به اینچا رسانیده بالاتکلیف در نهایت سختی زندگانی می کند این چاکر دارای ملک و زراعت نیست که بتوان از آن راه معیشت خود را مرتب نماید آنچه هم مختصر خانه و اثاث البیت دارا بودم همه را به غارت بردند امروز محل معیشت چاکر منحصر است به همین شهریه که حسب المقرر از اداره مالیه باید برسد آن را هم خزانه دار کل از برج میزان سنه ماضیه تاکنون یازده ماه است نرسانیده هر وقت مطالبه می شود به طفره و دفع الوقت می گذراند اشخاصی که بدون زحمت سالها است از دولت حقوق می گیرند مثل این شهریه چاکر عقب نیفتاده شاید برای اشخاصی باشد که در راه ملت و دولت از ایثار جان و مال مضایقه نمایند لازم دید شرح سختی زندگانی خود را به ساحت مقدس آن ذات محترم عرضه دارد استعدای عاجزانه می نماید هر طور مقتضی دانند تکلیف چاکر را معین فرمایند که پیش از این معیشت چاکر به سختی نگردد و اسباب مایوسی فراهم نگردد.

پنجم بهارستان / ۲۰۲۰ س ۱ ش ۳ / بهار ۱۳۸۸

نامه همسران بنده حضرت شرف آفرین ملک زین العابدین علیه السلام

۷۰۰
۳۷ مهر سال ۱۳۰۸

الاله

نامه غنچه یکی از همسران ناصرالدین شاه در باره فقر و ناداری خود

۱۳۰۸/۵/۸

ذی حجه الحرام ۴۰

مقام ارفع بندگان حضرت اشرف آقای مؤتمن الملک رئیس دارالشوری کبری ایران شیداله ارکانه نمی دانم به چه زبان شرح اعتلال و اختلال امور خود را عرضه بدارم که مایه افسردگی حضرت اشرف نشوم از اینرو سختی گذران و بدبختی کار کمینه را به حدی گرفتار پریشانی و عسرت نموده که مجبوراً درصدد مساعدت برآمدم. این کمینه فقط با ماهی بیست و پنج تومان حقوق که پانزده تومان از خزانه و ده تومان از دربار سلطنتی دریافت می دارم معاش و گذران می نمایم خدا آگاه است منتها درجه قناعت دارم معهداً این حقوق کفایت معاش یومیه را نمی نماید بدیهی است حضرت اشرف خوب می داند با این وضع گرانی مملکت و ضروریات که از داخل و خارج تهیه می شود آیا ممکن است بدون محل دیگری گذران نمود و اله قسم است اثاثیه زندگانی خود را فروختم و قریب هزار تومان هم مقروض هستم خانه مسکونه هم مال دیگری است که مجاناً داده نشسته ام و عجلتاً از دست طلبکار شب و روز آسوده نیستم و استحضار دارید کمینه از اهل کردستان و در این جا کسب و کاری ندارم یک نفر بیچاره بی پناه فقیر هستم که با کمال امیدآوری دست حاجت به سوی شما دراز کردم استدعا می کنم از و کلاء، معظم مجلس مقدس بناله مظلومانه کمینه ترحم فرموده فقط ماهی پنج تومان بر حقوقات کمینه بیفزائید که جملتان سی تومان و روزی یک تومان صرف نان و پنیری بشود امید است با توجهات آن ذات مقدس تخفیفی در سختی معاش پدیدآمده آسایش حاصل گردد مادام العمر دعاگو باشم. کمینه غنچه عیال ناصرالدین شاه

اسم نویسنده و تاریخ چاپ کتاب ۱۴۴۰	 مجلس شورای ملی اداره دوازه تاریخ ارسال ۲۱ برج ۱۳۹۱	نمبر کتاب ثبت ۹۹۶۹
اسم بانک نویسنده و تاریخ چاپ کتاب ۱۴۴۰		کارتن ۸
تاریخ امضای بانک نویسنده		نمبر های قبل عدد ضمیمه ۱

قیود مهمه : در صورت خرید کتاب چه مرسله بنوسط که
 عنوان کاغذ : مقصد و عنوان پاکت
 از طرف راج بریت و جهان نبره و حکم کتبت ان در امرت خردانار و قضا سیمان خنده نبره ایلا
 (۵۲) برگی ان بریدر که تمام در نام شهرت ان زینف تا نزه شهرت راج نایع و شعب است بر
 در شهرت نبره از طرف راج بریت و جهان نبره ایلا

از طرف دولت برسد اقدام مقتضی به عمل آید.

مقدمه

تحریم از نقطه نظر تاریخی، راهی است به سوی یکی از اهرمهای استقلال که به صورت مقاومت پنهان و آرام در بطن جامعه ایران جریان داشته و با تأمل در این مسئله می توان به بخشی از روحيات و خلیات مردم ایران در ازمنه ای دشوار آگاهی یافت. شاید سرآغاز این امر مهم را بتوان در عصر قدیم و قیام تنباکو مشاهده کرد اما قبل از آن قیام، قباح و زشتی معامله و سلطه اقتصادی اجانب به بازار مسلمین، بر عموم معلوم نبود و چه بسا تجاری که برای منفعت بیشتر، شعب کمپانی خارجی را در شهرها گسترش داده و یا خود واسطه نفوذ اقتصادی بیگانگان می شدند. حکم تحریم و وقایع پس از آن کمترین اثری که داشت این بود که قبح و زشتی این اعمال را به عیان معلوم نموده و مرز و حدود این عمل را مشخص کرد به طوری که رواج کالا و عملة اقتصاد اجنبی شدن زشت و رواج کالای وطنی زیبا گشت. البته ذکر این نکته ضروری است که به نظر نمی رسد تا قبل از قیام تنباکو و وقایع تحریم، در وجدان و تفکر تجار مسئله خود آگاهی ملی، غلیان و نمودی بارز در سطح اجتماع داشته باشد. و بنابر ظاهر قضایا، بیداری و خودآگاهی این صنف به شکل یک طبقه منسجم اجتماعی و ملی، بعد از قیام تنباکو و از نتایج آن دوره بوده است. برای آگاهی بیشتر در این خصوص رجوع شود به کتاب مئون، مبانی و تکوین اندیشه تحریم در تاریخ سیاسی ایران نوشته موسی نجفی

پیشنهاد تجار اصفهان راجع به استفاده از البسه وطنی جهت مساعد شدن اوضاع اقتصادی کشور

۱۳۰۰/۱۲/۷

نشان تاج و شیر و خورشید

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از اصفهان به طهران

، تاریخ وصول ۳۰ دلو ۱۳۰۰

توسط حضرت آقای حاجی امین‌التجار اصفهانی کپیه اتحادیه محترم تجار کپیه ستاره ایران کپیه ایران کپیه طوفان مقام دارالشورای ملی شیدالله ارکانه در جریده محترم ایران درج گردید سال گذشته، هشتاد کرور کسر صادرات و واردات مملکت مان بوده البته هر علاقمند به این آب و خاک را متأثر و باید به فکر علاجی باشد اتحادیه تجار اصفهان یگانه علاج این کار پوشیدن لباس وطنی را دانسته و تمام تجار و سایر طبقات با خیال مقدس ما همراه و هم قسم که از صبح نوروز ملبس به لباس وطنی بشویم از عموم و کلاء محترم استدعا می‌کنیم اگر علاج همین است که شما آقایان هم همراهی فرموده و زینت بدهید اندام مبارک خودتان را به لباس وطنی و در قانون استخدام هم مقید به این شرط باشد که اجزاء که گزارشان از بیت المال مردم است لباس‌شان وطنی باید همیشه باشد هر ایرانی برای اینکه رفع این کسر را بکند اگر در سال بیست و پنج قران از اجناس خارجه کمتر خریداری کند رفع این کسر می‌شود.

اتحادیه تجار

این سند مربوط به دوره ۴، کارتن ۲۵، پوشه ۲۵ و دارای ۲ برگ سند می‌باشد.

معرفی چند سند در مؤسسات تمدنی جدید در ایران

ورود مظاهر جدید تمدنی در ایران از زمان جنگهای ایران و روس و بیشتر در بخش نظامی آغاز شد. هرچند باید در برخی از زمینه‌ها ورود این مظاهر را از دوره صفوی دانست. در زمینه تاریخ ورود اجزاء تمدنی جدید به ایران تحقیقات فراوانی صورت گرفته و در این میان بیشترین تلاش از سوی مرحوم حسین محبوبی اردکانی است که سه جلد کتاب در این باره منتشر کرد. (نام کتاب مؤسسات تمدنی جدید در ایران، سال نشر (۱۳۶۸-۱۳۵۴)، ناشر دانشگاه تهران) اما روشن است که همچنان باب تحقیق در این زمینه مفتوح بوده و می‌توان بر اساس اسناد تازه‌ای که به دست می‌آید ابعاد تازه این ماجرا را روشن کرد. اهمیت انتشار این قبیل اسناد نه تنها ارزش تاریخی دارد بلکه به لحاظ اجتماعی و فرهنگی نیز نهایت اهمیت را دارد.

در اینجا چند نمونه از این اسناد را تقدیم دوستداران می‌کنیم.

به وسیله یگانه عنصر معارف پرور فداکار ریاست معظم مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه به مقام منبع و ساحت امنع مجلس مقدس و شورای ملی معروض می‌دارد اینکه اخوی شیخ عبدالرحمن سیف مدیر محترم جریده آزادی شرق برای خدمت به عالم معارف و ترقی و تکمیل اقتصادی مملکت در نظر گرفته است که مطبعه با بهترین حروفهای ممتاز مخصوص برنامه‌های مختلفه مشرق زمین و ماشینهای حروف ریزی الوان اعلاء خریداری کرده از برلن که به طهران روانه نماید و عنقریب وارد خواهد شد و علاوه برای معارف ایران فوق‌العاده اهمیت دارد و نیز اداره آزادی شرق حاضر است که زحمات آنرا مجاناً قبول نماید به فرد اکمل و سایر بلاد ایران برساند لذا لازم است که خاطر نمایندگان را بدین مطلب معطوف داشته نظر به ترقی معارف و مملکت عطف توجهی مقرر فرمایند که پنج ۵ عدد ماشین حروف ریزی را از گمرک معاف دارند و خود آقایان نمایندگان هر طوری که صلاح دانند تصویب فرمایند که هم خدمتی است به عالم معارف و هم عنایتی است برای مدیر و کارکنان اداره آزادی شرق و این اولین آثار معارف خواهی است از وکلاء دوره چهارم مجلس شورای ملی که در تاریخ و جرائد به یادگار باقی خواهد ماند. امر، امر مبارک آقابان نمایندگان است.

امضاء

عبدالحمید مشرقی ۱۳۴۰

[در حاشیه]

(به وزارت مالیه فرستاده شود که در این باب اقدام مقتضی بنمایند)

۱۹ حوت ۱۳۰۱

یعقوب الموسوی

اسم نویسنده و تاریخ	نمبره کتاب ثبت
اسم پاك‌نوس‌كننده و تاریخ	دورتن
تاریخ امضای پاك نویس	نمبره های قبول
تاریخ ارسال	قیود مهمه
لف چه مرآله بتوسط که	عنوان کاغذ
مقصد و عنوان پاك	

وزارت عدلیه

۱) هم‌کیر وید در دوشین راج ولده نوردن سلمه و همی حرفه ریز شمش در توطع عبدالرحمن سیف
اتمام شه رقی مکرش ارج و شه دهکانه نکرده است و در دوشین راج و در دوشین راج و در دوشین راج
در کف و رات برخواستن است در کف و رات برخواستن است در کف و رات برخواستن است

نشان تاج و شیر و خورشید

مجلس شورای ملی

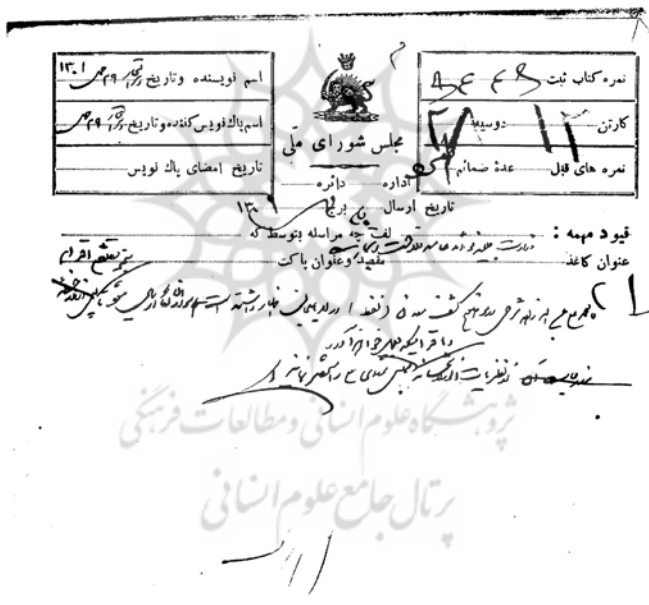
نمبره ثبت ۱۷۶۴۴

تاریخ ۲۸ حوت ۱۳۰۱

وزارت جلیله مالیه

وکیل جریده آزادی شرق راجع به وارد نمودن مطبعه و ماشین حروف‌ریزی که توسط شیخ عبدالرحمن مدیر جریده مزبور اقدام شده شرحی به مجلس شورای ملی نوشته و تقاضائی نموده است سواد مشارالیه لفاً ارسال شد تا پس از ملاحظه و استحضار به مراتب به هر نحو مقتضی است در این خصوص اقدام و تصمیم شده را اعلام دارند و جواب مکتوب داده شود.

این سند مربوط به دوره ۴ بوده که در کارتن ۲۱، پوشه ۲۰۶ نگهداری شده و دارای دو برگ می‌باشد.

در خصوص کشف معدن نبط در لاهیجان

نشان تاج و شیر و خورشید

مجلس شورای ملی

۱۲ برج حمل ۱۳۰۱

از لاهیجان

مقام منبع مقدس امناء محترم دارالشوراء ایرانیان صانهاالله عن الحدثان [همواره امیدواریم در این سیوم دوره تقنینیه از مراجع بیکران آن ذات مقدس عموم ملت ایران در مأمّن امنیت غنوده با الخالصه در تحویل این سال میمون فال از میامن اقبال بی همال آن دلو پیشگان بشود که دوره فلاحه و بیکاری سپری شده تا از اثر افکار عالیه آن زمامداران ایجاد صنعتهایی که رفع احتیاج عمومی بود گردیده که مقام سربلندی ایرانیان امروزی بوده در جزء ملل غیرمحتاج بشمار آئیم در این ایام زمین مملکت ماها از شدت فقر و پریشانی تربیت‌شدگان خود به امان آمده سرمایه معنوی خود را که سالها بود در خود ضبط نموده بوده است از جمله که معدن (نفت) بوده باشد در طرف شرقی شهر لاهیجان گیلان از خود بروز داده مدت یک ماه می‌شود که بهر نحویکه مقام امتحان بوده از بعضی‌ها بعرضه ظهور پیوسته از قراری که اکثر اهالی اظهار می‌دارند معلوم می‌شود که نمونه نفت مزبور را به مقام مقدس ریاست پارلمان و رئیس الوزراء و وزارت جلیله جنگ تقدیم داشته‌اند و منتظر دستور مطاعه از آن مقام محترم می‌باشند اینک استدعای عاجزانه می‌شود استرحاماً در تعقیب این قضیه اقدام فرموده و یک نفر از حکیم و دانشمند در این موضوع را مأموریت داده که بعد از تحقیق و صدق مقدمه لابتاً اولین کشف چنین معدن گرانبها از گیلان بوده و ملت فقیر این سامان از حال عسرت و پریشانی و بیکاری و احتیاج بیرون آمده و بلکه از قرار معلوم در لاهیجان کشف معادن گرانبهای دیگری هم خواهد گردید.

آدرس جواب (لاهیجان سراء مفتخرالملک حجره غلام همدانی)

امضاء

محمدعلی عبدالله‌زاده

[در حاشیه]

۱۳۰۱/۱/۸

۲۰ به ثبت آمده است

اگر مجدداً نمونه نفت مزبور لازم است مقرر فرموده تا تقدیم گردد به وزارت فواید عامه مراجعه شود ۲۹ حمل ۱۳۰۱ یعقوب الموسوی

اسم نویسنده و تاریخ نگارش ۱۳۰۱	 مجلس شورای ملی اداره - دایره	نمبره کتاب ثبت ۶۹۷۹
اسم بایگ نویس کننده و تاریخ نگارش ۱۳۰۱		کارتن دویمه
تاریخ امضای بایگ نویس		نمبره های قبل ۱۳۰۱

تاریخ ارسال کم وارج ۱۳۰۱
 قیود مهمه : مجموع عمر ابراهیم
 عنوان کاغذ : مقصد و عنوان بایگ

زنده در سنه ۱۳۰۱ برج شوال چهارم
 وزیر در شغل تحقیات
 (۲)

نشان تاج و شیر و خورشید

مجلس شورای ملی

نمبره ثبت ۶۹۷۹ تاریخ ارسال ۱۴ ثور ۱۳۰۱

عنوان کاغذ: آقا محمدعلی عبدالله زاده

از مفاد مراسله ۱۳ برج حمل شما استحضار حاصل نظر به راپورت های دیگری هم که در این باب از گیلان و لاهیجان رسیده است وزارت فواید عامه مشغول تحقیقات مهم است که تقریباً از نتیجه مستحضر خواهید شد.

مورد ۱۳۰۱	 وزارت فلاح و تجارت و قریب عامه اداره - دایره	نمبره ۷۲۳۰
تاریخ ۱۳۰۱		نمبره ۱۳۰۱

بایگ نگاشته در بایگ ثبت
 گیلان در بایگ ثبت
 سه در بایگ ثبت

برادر است قاضی تاج
 امیر محمد علی
 از قریب عامه
 معمر انور

۱۲-۱۵

نشان تاج و شیر و خورشید ۱۳۰/۲/۳ وزارت فلاحت و تجارت و فواید عامه

نمره ۷۲۳، مورخه ۳ ثور ۱۳۰۱

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکتہ

مرقومه محترمه نمره (۶۴۴۶) مورخه سی ام برج حمل متضمن سواد مراسله آقا محمدعلی عبداللهزاده راجع به نطف شکفته در لاهیجان زیب وصول بخشید نظر به وصول راپرتهای دیگری که از گیلان و لاهیجان در این خصوص رسیده بود وزارتخانه مشغول تحقیقات محلی و فعلاً محل معدن هم در تحت نظر مأمورین نظامی است پس از حصول نتیجه تحقیقات مراتب را به عرض برساند.

مهر

جواب وزارت فواید عامه

به صاحب عریضه ابلاغ شود

۱۱ ثور ۱۳۰۱

یعقوب الموسوی

این سند مربوط به دوره ۴، کارتن ۲۵، پوشه ۲۸ بوده و دارای ۴ برگ می باشد.

اسم نویسنده و تاریخ ۱۴۰/۲/۳	 مجلس شورای ملی	نمره کتاب ثبت ۱۹۹
اسم پاک نویس کننده و تاریخ ۱۳۰۱/۲/۳		کارتن ۱۱
تاریخ امضای پاک نویس	اداره دائرة	نمره های قبل عدد ضامن
تاریخ ارسال ۱۳۰۱/۲/۳		قیود مهمه عنوان کاغذ

(۱)

پناه درج به این فایده شریعتی بر مبنای رایج بسیر (دانشگاه) در ترتیب تسلیم شده است.

تلاش آثر نه به این جهت به این سواد رسید و در آن گاه اول نموده به این سواد رسید.

در نظر است انداز که به این سواد رسید و در آن سواد رسید.

راجع به استفاده از رنگ جوهری در بافت فرش به همراه نظامنامه شعبه رنگریزی مدرسه صنایع

نشان تاج و خورشید

مجلس شورای ملی

نمره ثبت ۱۶۶۳۷، تاریخ ارسال ۲۵ دلو ۱۳۰۱

عنوان کاغذ: وزارت جلیله فلاح و تجارت و فوائد عامه

به امضاء (حسام‌الدین خان) مشروحهٔ مبسوطی راجع به مسیو (واهر نکاسف) و ترتیب تعلیم تشخیص رنگ جوهری توسط آقای تدین نماینده محترم به مجلس شورای ملی رسیده سواد آن لفا ارسال می‌شود تا پس از ملاحظه و استحضار به مراتب از نظریات آن وزارتخانه مجلس شورای ملی را مستحضر دارند که جواب مقتضی داده شود.

به وزارت فوائد عامه مراجعه شود

۲۲ دلو ۱۳۰۱

توجه آقایان محترم - موقع بزم مجلس شورای ملی

۱۹/۱۱/۱۳۰۱

در مملکت که اساس آن ارتش بر مبنای آری - ارتزاق و عوام فریبی قرار گرفته است چنانچه یک نوزک در فقط هم خود را به رنگ کردن ملت ایران صرف کند - جای تعجب نیست بلکه باید مزین بود که در حدود وظیفه خودش عمل کرده است

همه میدانیم که ما مورین بلژیکی سابق - چند نفری که برای تشکیل اداره مرکزی سیونوز با خود باریان آورده بود و وزارت عالی بلژیکی ضمانت تحت عمل آنها را نموده بود

از زمان سیونوز در بعد بواسطه لایقیدی و سرکری ادوای دولت بسیار امور - استخدام ما درین بلژیکی از سر تا نوین خود در افتاده و میل و ارادهٔ شخص مدیر کل کرات صورت گرفته و تا کنون آن شده مذمومه جاری است -

بر وقت که یکی از دوستان با اقوام ایشان در بلژیکی از یکی حقوق و پریشان و غیره - نزد مدیر کل کرات ایران شاک و از ایشان تقاضای تعاضبی می‌نمودند مدیر کل کرات در اثر بمان اختیار موبسوم که بواسطه عدم باز پرس بدست آه داده بود - سرکرات هم و خان خود را در نظر گرفته پیشندان برای لزوم استخدام آن بلژیکی دولهٔ تقدیم و با نهایت امارد خواست مقصوب آن را می نمود

به این است در این موقع مدیر کل کرات برای نیل مقصود یعنی نان دادن به چند نفر دوست و قوم خویش و امثال آنها مقدمات لازم و استخدام چیده و بدولت چنین وانمود میکرد که برآه پیشتر در خبر مورود واقع نشود اما استعاضی با اساس رنگ مسیو خواهد کرد

یکی از آن عزیزان بی‌چته مسیو و ابرنگ صاف است که برای تعلیم تشخیص رنگ جوهری از ثابت درقال - استخدام شده

مستوق مشارالیه بین ۱۸ و ۱۶ هزار فرانک است که به نرخ فرانکی دو قران ۱۲۷۰ / ۳۰۰ تومان میشود

با ناضامی و مدت تمام هم چندین است رست و بکار خود بدون اجازه مقامات عالی‌رین وزارت فوائد عامه میسر در صورتی که در بودجه مدبر رنگ جوهری این وجه منظور نیست

ماهی چهل پنج تومان هم بعنوان مدد معاش از صندوق رنگ میگرد

حالی بیستیم این شخص با این حقوق کثرت در این مدت ده سال اقامت در ایران چه خدمتی را انجام داده است تا به این حد رسیده باشد معاذ الله است که لون رنگ ثابت اساس تشخیص که خونی است در اصول رنگ مسیو از سایر رنگها متمایز است

پیام بهارستان / ۲۰ دلو ۱۳۰۱ / شماره ۳ / بهار ۱۳۸۸

بسیار عالی است

دجویی مورد معلوم است و نیز شیمیائی در صورت ندر (از رنگ های ثابت و عموماً حفظ و ترموز رنگ های جویری بدون استنشاق و زنده است)

نادار در بعضی قالی های طون به رنگ مخلوط از جویر و شایب (بطور ندرت بعضی از نکل های بعضی قالی ها مخلون به رنگ مخلوط است) برای تیز و ثبوت مطلب بطرف شخص همین مجبور است که بوسیله استعمال محصولات شیمیائی تعیین کند

ادوی که برای این مقصود یعنی تجزیه شیمیائی لازم است همارت اندازیم شش تلم که در اکثر دو واخانها یافت میشوند و احتیاج به تهیه کردن آن نیست و بر یک از آنها را در روی یک نمونه از پنجم رنگ شده ریخته و گاهی هم حرارت دهند رنگ مخصوص گرفته و از آن معلوم میشود که رنگ جویری است یا ثابت

برای تعیین تجزیه شیمیائی و بعضی جزئیات دیگر روی هم رفته کمی دو هفته کافی است و شاکر دی که این تجزیات را فراسگیرد در صورت لزوم بتوانند همان تجارب و عمل را در عرض همان مدت بپذیری میسرورد تا جان شکر دوره شاکر و مسیو و ابر نکامف تربیت کرده و چنانچه یک هفته هم برای تعلیم رنگ کردن پنجم بدست دروس بیافزاییم و نیز بر شش هفته میوه (در روزی نسبت میرود به نطفه شکر) معائن

در اینصورت باید از دولت پرسید که مابقی این ده سال را مسیو مزبور در ایران چه میکند و تجدید متعول کنسرت ایشان از چه نقطه نظرات

یکی از همان شاکر دان که چند سال است از طرف اداره گمرک در حرکات قالی های صادره را میزین معاینه میوسد که فقط در این مدت یک مرتبه آنها برای اثبات بعضی رنگ پنجم طون نظار مشکوک را مسیو به ترتیب ششم و یک دفعه هم برای خوش آمد مسیو و ابر نکامف و برای اینکه مشارالیه از کالت بیگاری بیرون بیاید یک نمونه از پنجم قالی را بطهران فرستادم که تجزیه کند

مادرات هم قالی فقط از چند دفتر هم که است - بندر بوشهر - عباس و حجه - قشیرین - اکی (کلی) شده و با کلیان و در یک از دخا تر زبوره یک عضو خصوصی که سر رشته از رنگ قالی دار د حاضر و چنانچه به معاون مدرسه رنگ رزی حد معاشش کافی داده شود چون از عهد شریعت کردن چند شاکر در سال در صورت لزوم برای کرمات بر میاید

در این صورت معتقدیم که برای تشخیص رنگ قالی بهیچ وجه وجود مسیو و ابر نکامف احتیاج نیست اگر برای رشته دیگر (۱۰۰، ۱۰۰) وزارت فرآیند عاشره وجود ایشان را لازم میدانند خوبست برای اطلاع عاشره بیخ دستة اول - ابر نکامف - دیگر که در کارها را بر طرف اولیاء معاشه بهیچ چنانچه معقود وزارت خواهد عالمه و نیز شهادت تجدید کنسرت مشارالیه اینست که گلاسی برای تدیس شخصی منقعی دایر کنند اولاً با همین حقوق میتوان یک شصت متحصص از آلمان آفرین نمود ثانیاً تدیس این فن را در صورت لزوم از مدرسه آلمان که از دولت کمک خرج میکند باید تقاضا نمود

آسی: خود را مبر که در حال بهر چه در ملامت و...

رتال جامع علوم انسانی

پیام بهارستان / ۳۱، ۳۰، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱

توسط حضرت آقای تدین - موقع رفیع مجلس شورای ملی

به مناسبت مقدماتی که برای تجدید کنترات مسیو واهر نکاسف چیده اند:

در مملکتی که اساس اداراتش بر مفت خواری - ارتزاق و عوام فریبی قرار گرفته است چنانچه یک نفر رنگرز فقط هم خود را به رنگ کردن ملت ایران صرف کند - جای تعجب نیست بلکه باید ممنون بود که در حدود وظیفه خودش عمل کرده است

همه می دانیم که مأمورین بلژیکی سابق - چند نفری که برای تشکیل اداره گمرک مسیو نوز با خود به ایران آورده بود وزارت مالیه بلژیک ضمانت صحت عمل آنها را نموده بود از زمان مسیو مرنارد به بعد بواسطه

لاقیدی و سرگرمی اولیای دولت به سایر امور- استخدام مأمورین بلژیکی از سیر قانون خود دورافتاده و به میل و اراده شخصی مدیرکل گمرکات صورت گرفته و تاکنون آن شیوه مذمومه جاری است.

هر وقت که یکی از دوستان یا اقوام ایشان در بلژیک از کمی حقوق و پریشانی و غیره- نزد مدیرکل گمرکات ایران شاکی و از ایشان تقاضای مقامی می‌نمودند مدیرکل گمرکات در اثر همان اختیار موسوم که بواسطه عدم بازپرس بدست آورده بود- سوالات هموطنان خود را در نظر گرفته پیشنهادی برای لزوم استخدام آن بلژیکی به دولت تقدیم و با نهایت اصرار درخواست تصویب آن را می‌نمود.

بدیهی است در این موقع مدیرکل گمرکات برای نیل به مقصود یعنی نان دادن به چند نفر دوست و قوم و خویش و امثال آنها مقدماتی در لزوم استخدام چیده و به دولت چنین وانمود می‌کرد که هر گاه پیشنهاد مزبور مورد توجه واقع نشود خسارات فاحشی به اساس گمرک متوجه خواهید گردید یکی از آن عزیزان بی‌جهت مسیو واهر نکاسف است که برای تعلیم تشخیص رنگ جوهری از ثابت در قالی- استخدام شده حقوق مشارالیه بین ۱۶ و ۱۸ هزار فرانک است که به نرخ فرانکی دو قران ۲۷۰ الی ۳۰۰ تومان می‌شود. به اضافه ماهی صد تومان هم چندی است دست و پا کرده بدون اجازه مقامات عالیه از وزارت فواید عامه می‌گیرد در صورتی که در بودجه مدرسه رنگ رزی این وجه منظور نیست ماهی چهل و پنج تومان هم به عنوان مدد معاش از صندوق گمرک می‌گیرد.

حال به بینیم این شخص با این حقوق گزاف در این مدت ده سال اقامت در ایران چه خدمتی را انجام داده است.

اساساً هر شخصی که جزئی خبثت در اصول قالی داشته باشد می‌داند که اختلاف لون بین رنگ ثابت و جوهری صورت معلوم است و تجزیه شیمیایی را ضرورت ندارد (رنگ‌های ثابت عموماً خفه و تیره و رنگ‌های جوهری بدون استثنا شفاف و زنده است)

نادراً در بعضی قالی‌های ملون به رنگ مخلوط از جوهر و ثابت (بطور ندرت بعضی از گل‌های بعضی قالی‌ها ملون به رنگ مخلوط است) برای تمیز و ثبوت مطلب به طرف شخص ممیز مجبور است که به وسیله استعمال محصولات شیمیایی تعیین کند.

ادویه که برای این مقصود یعنی تجزیه شیمیایی لازم است عبارت‌اند از پنج شش قلم که در اکثر دواخانه‌ها یافت می‌شوند و احتیاج به تهیه کردن آن نیست و هر یک از آنها را در روی یک نمونه از پشم رنگ شده و گاهی هم حرارت دهند رنگ مخصوص گرفته و از آن معلوم می‌شود که رنگ جوهری است یا ثابت.

برای تعلیم تجزیه شیمیایی و بعضی جزئیات دیگر روی هم رفته یکی دو هفته کافی است و شاگردی که این تجربیات را فرامی‌گیرد در موقع لزوم می‌تواند همان تجارب و عمل را در همان مدت به دیگری بیاموزد. تا به حال سه دوره شاگرد مسیو واهر نکاسف تربیت کرده و چنانچه یک هفته هم برای تعلیم رنگ کردن پشم به مدت دروس بیافزائیم بالغ بر شش هفته می‌شود (روزی نیم ساعت مسیو واهر نکاسف مشغول بوده‌اند)

نشان تاج و شیر و خورشید

وزارت فلاحت و تجارت و فواید عامه

مورخه ۶ حوت ۱۳۰۱، نمره ، ضمیمه نظامنامه مدرسه رنگریزی

مقام محترم ریاست مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه

مرقومه نمره ۱۶۶۳۷ متضمن سواد مراسله حسام‌الدین خان نام راجع به مسیو واهر نکاسف زیارت گردید صرف‌نظر از آنکه حسام‌الدین خان کیست و در نوشتن این مراسله مقصود نظریه مغرضانه نسبت به مسیو واهر نکاسف دارد اطلاعاً به عرض می‌رساند که در سال ۱۳۳۳ در کابینه حضرت اشرف آقای مستوفی‌الممالک تصویب می‌نماید راجع به اخذ حقوق معافیت قالی صادر و نیز مقرر می‌گردد که عایدات این عمل برای تعمیر و ترقی رنگهای ثابت مصرف گردد و در تعقیب همین تصویب‌نامه برای تشخیص بین رنگ ثابت و غیرثابت مسیو واهر نکاسف از طرف دولت اجیر و به ایران خواسته می‌شود مشارالیه تا سه سال قبل مشغول تهیه ممیزین قالی برای اعزام به دفاتر گمرکی و ضمناً تشخیص قالی ثابت و جوهری در طهران بوده است. در سه سال پیش نظر به هیئتی که مسئله قالی و مخصوصاً رنگ ثابت دارد آنوزارتخانه وجود مشارالیه را معتنم شمرده و مدرسه رنگریزی را در طهران دائر نموده و امروز مدرسه مزبوره در تحت جدیت و مراقبت مسیو واهر نکاسف علاوه بر اینکه یک دوره شاگردان به خارج داده که تمام آنها در سرحدات و یا مراکز قالی مشغول خدمت هستند مشغول است که یک عده صباغان عملی که در آتیه نزدیکی بدرد قالی ایران خواهند خورد نماید وظایف امروزه مسیو واهر نکاسف سه چیز است اولاً تشخیص و اجازه ورود رنگهای ثابت در خارجه مطابق نظام نامه مخصوص ثانیاً تشخیص رنگ قالیها در طهران ثالثاً درباره امور مدرسه رنگریزی غیر از وظایف مذکوره نظر به اینکه مشارالیه سمت استادی است کلیه اموری که مربوط به تجزیه‌های شیمیایی است از طرف این وزارتخانه و اداره کل گمرکات و وزارت جلیله مالیه و سایر وزارت‌خانه‌ها به مشارالیه احاله می‌گردد و برای آنکه خاطر محترم را به عدم اطلاع حسام‌الدین خان و یا غرض‌رانی مشارالیه متوجه سازد لفاً یک نسخه نظامنامه مدرسه رنگریزی را تقدیم می‌دارد تا به مشارالیه اطلاع داده شود که در عرض ده روز نمی‌توان این معلومات را آموخت در خاتمه به عرض می‌رساند که مسیو واهر نکاسف یکی از مستخدمین صدیق و لازم دولت است و بواسطه خدماتی که تا حال از طرف مشارالیه به معرض ظهور گذارده شده مقتضی است که از طرف دولت نسبت به مشارالیه تشویقات لازم به عمل آید.

[در حاشیه]

نمره

۱۳۰۱ حوت ۱۳

مفاد توسط آقای تدین نماینده محترم به عارض اطلاع دهند.

نقیب‌الحکما

عرایض ۱۳۰۱/۱۲/۷

این سند مربوط به دوره ۴ بوده و در کارتن ۲۵ نگهداری شده و دارای ۵ برگ می‌باشد.

وزارت فلاح و تجارت و فواید عامه

نظامنامه

شعبه رنگرزی

مدرسه صنایع

شورشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مصبوه برج قوس قوی ئیل ۱۲۹۸

رتال جامع علوم انسانی

طهران

مطبعة «فاروس» طهران

-- ۲ --

با رنگهای نانی

د) صبائی با رنگهای مشتقه از البزادرین و اقراسن و انترآکین مطابق دستورالعملهای رسمی

ه) مختصر اطلاعات صنعتی در خصوص مواد ذیل :
پشم ابریشم، آبهای مستعمله رنگرزی و ساختن موادلازمه

۲ - تحصیل طبقه علمی :

- ا) اطلاعات فنی در خصوص مواد نسجی و بگیری آنها
- ب) اطلاعات فنی در خصوص رنگها
- ج) اطلاعات فنی در خصوص قالبها
- د) اطلاعات زیباییاتی در خصوص مواد دیگر
- ه) تحصیل معلومات راجعه به بگیری الوان بر طبق دستور عملی جهة امتحان رنگها مستعمله در قالی باقی ایران

Guide pratique pour l'examen des colorants utilisés dans la fabrication du tapis.

۳ - عده شاگردانی که در هر سال در این مؤسسه پذیرفته میشوند نیست نفر خواهد بود.

نظایر مناسمه
شعبه رنگرزی
مادریسه صبائی

(۱)

مواد عمومی

۱ - شعبه رنگرزی مدرسه صنایع در طهران تشکیل گردیده و تحصیلات آن از ۱۵ سبزه هر سال شروع میشود و در دو دوره شش ماهه خاتمه می یابد.

۲ - هر دوره شش ماهه دارای دو طبقه : علمی و عملی خواهد بود که تحصیلات آنها از این قرار است :

- ۱ - تحصیلات طبقه عملی :
  - ا) عملیات راجع به پشم
  - ب) صبائی پشم و ابریشم بوسیله رنگهای نانی
  - ج) صبائی با رنگهای مصنوعه و مقایسه درجه نباتات

.....
نام آدرسی

.....
نام امضاء

.....
تاریخ تصدیق

.....
این نامه جهت اطلاع شما در خصوص درخواست شما در خصوص اخذ تعهدنامه خدمتنامه و برونجی خدمتنامه از سوی این سازمان ارسال گردید. خواهشمند است در صورت لزوم اقدامات لازم را در این خصوص انجام دهید. این نامه جهت اطلاع شما ارسال گردید.

۸ - شاگردان این شنبه چه در طبقه علمی و چه در طبقه عملی از ادای حق التعلیم معاف خواهند بود.

(۳)

حق التعلیم

(۴)

ختم تحصیلات و اخذ تعهدنامه

۹ - در آخر ششماه دوم بناگردد اینکه بخوبی از عهده امتحانات برآمده اند بطریق ذیل تعهد دادند میشود :

۱ - شاگردانیکه درجه عالی یعنی دو دوره تحصیلات علمی و عملی را پیوه اند تعهدنامه مخصوصی دریافت خواهند نمود که در ضمن آنرا میشود که دارنده تعهدنامه مزبور لایق است در کارخانجات قالی باقی بسمت سرکاری منتخب و در ادارات کمرکات و نظایر بکفتر نیز منحصرا را عهده دار گردد .

۲ - شاگردانیکه فقط دوره عملی شنبه مزبوره را طی کرده اند تعهدنامه لایق دریافت خواهند نمود :

— ۹ —

— ۸ —

این شاگردان علاوه بر اینکه می‌توانند بشغل رنک‌گزینی مشمول و با در کارخانجات قالی بافی مستخدم شوند مرگام مایل باشند ممکن است در مؤسسات فنی رنک‌گزینی دولتی در صورتیکه شغل باشد مرجع خدمت‌کردند.

ملاحظه : شاگردان دوره عملی باستی از رنک‌گزینان بوده و در ختام تحصیلات بشغل رنک‌گزینی اشتغال نمایند.

۱۰ - شاگردان باستی مجموعه از بهترین رنگ‌بایک‌ها و رقابلهای بستی و ابریشمی معمول و متداول‌است با کمال دقت و مهارت ترتیب داده و در موقع امتحان ارائه بدهند.

این مجموعه درجه یافت و استمداد شاگرد را مبین نموده و در موقع اعطاء تصدیقنامه و تحصیل شغل و غیره محل توجه و حائز اهمیت خواهد بود.

۱۱ - در خانه امتحان به هفت روز از شاگردان طبقه علمی و عملی که از همه بهتر از عهده امتحان برآمده باشند جایزه داده میشود .

**شرح پروگرام تحصیلات علمی و عملی
شعبه رنک‌گزینی مدرسه صنایع**

(۱)

طبقه عملی

تحصیلات این طبقه که در مدت دودوره ششماه مداومت خواهد داشت بطوریکه در متن نظامنامه ذکر شد مخصوص شاگردانی است که فقط دارای تصدیقنامه تحصیلات ابتدائی بوده و عملاً بن رنک‌گزینی میضارهند مداومت نمایند .

اصول تحصیلات مزبوره از ایقرار است :

- ۱ - عملیات راجع به پشم‌ها :
- طریقه‌های اصل پشم‌شویی - گرفتن چربی پشم - انتخاب پشم‌ها - تمیز اقسام مختلفه پشمها و غیره و غیره .
- ۲ - رنک‌کردن پشم و ابریشم بوسیله آدوبه نائی :

— ۱۰ —

- رواس - اسپرک - نسل - قرمز دان - برکمو - پوست نباتات مخلقه وغيره ،
 ترکیب این ادویه یکدیگر .
 امتحان مواد ناب . کتله فلزی مستمله در رنگرزی :
 املاح زاج - املاح قلی - املاح کروم .
 امتحان و مقایه دستورهای مختلفه سیاهی رنگهای نباتی معموله در ایران .
 تجربه دوام رنگها نسبت باثرات آب ، شستو ، نور و بعضی از مواد شیمیائی که در موقع شستن استعمال میشوند .
 مقایه الوان و ترکیب آنها با یکدیگر در موقع تشکیل قفوش قالی .
 مقایه رنگها از نقطه نظر ادویه و املاح مستمله .
 مقایه بین دستورهای اصلی سیاهی بوسله مواد نباتی از نقطه نظر نواحی مختلفه یا اقسام بهم ما ، آبهای مستمله ، میزان لطافت قالیها و کارگر و غیره وغیره .
 ج - سیاهی الوان متنوعه و امتحان تطبیق دوام آنها .
 ۱ - مواد ملونه بزرگ :
 فوکسین - رودامین - سبز ملائیت - سبز روشن -

— ۱۱ —

- سبز الماسی - آبی متیان - کروزوئیدین - بنفش متیور - اورامین وغیره و غیره .
 ۲ - مواد ملونه اسید :
 شنجرف - کروستین درخشان - کروستین نارنجی روشن - نارنجی - زرد - سبز آسیدار - آبی آسید .
 ۳ - رنگهای مادی :
 قرمز کونکو - قرمز دیابل ،
 امتحان راجع به دوام این رنگها نسبت باثرات آب ، شستو و روشنائی و عوامل مختلفه .
 امتحان تطبیق الوان طبیعی و رنگهایکه ورود آنها به ایران آزاد است . امتحان صغیه بهم و ابریشم و پنبه روی زمینه صغیه ، تمین درجه نهیمی (متوسط) باغیر کانی (دوام رنگهای مزبور را بوسله ارقام ، تمین مایب منتهده این الوان در صنعت قالی باقی و غیره و غیره .
 د - سیاهی بوسله استعمال مواد ثابت کتله ، کاز آلیزارین و اکثر اکین منتق شده ، مطابق دستورالعملهای رسمی میباشد و رنگهای کارخانجات آلمانی - انگلیسی و سوئیسی .

— ۱۲ —

- ۱ - دقت در مواد ثابت کننده: کرم، زاج، لعل، مس و آهن.
- ۲ - انتخاب مفید ترین ترکیباتی که برای سنت قالی باقی مناسب هستند.
- ۳ - تحقیق در عمل ثابت کردن رنگ: انتخاب طریقه - سیاهی عملی - انتخاب اوده - تشکیل درجات تیرگی و روشی رنگها - تشکیل مجموعه الوان - تحقیق در تجربیات راجع به دوام تطبیق این الوان با یکدیگر و با الوان قالی بطریقیکه انتخاب صحیحی از رنگهاییکه برای قالی ایران مناسب تر است بشود.
- ۴ - نظر عمومی راجع به میزان قیمت رنگها، اوده لازم و سیاهی.

- ۵ - تعلیم معلومات خبلی مختصر و ابتدائی راجع به مسائل صنعتی در مواد ذیل:
- ۶ - ابریشم - آبهای مستعمله - تهیه مواد لازمه (تحقیقات و امتحانات عملی در لابراتوار و کارخانه سیاهی، وصل می آید، مجموعه (کلکسیون) رنگها در اطاق مخصوص که برای ابتکار ترتیب یافته تهیه میشود، شاگردانیکه در جریان

— ۱۳ —

عملیات هستند برای تکمیل آموختن کار باغخانه دولتی فرستاده میشود. (

ملاحظه: باغخانه دولتی، مؤسسه است که از طرف وزارت جلیه فلاحت و تجارت و فوآند عامه مخصوصاً برای توسعه عملیات رنگرزی دائر و منظم بشبه رنگرزی مدرسه صنایع گروه شده است.

— ۲ —

طبقه علمی

تحصیلات این طبقه نیز در دو دوره ششماه صورت گرفته و مخصوص شاگردانی است که دارای تحصیلات متوسطه میباشند. اصول تحصیلات مزبوره ازاین قرار است:

- عملیات رنگرزی موافق تفصیلی که در قسمت اول این نظامنامه مصرح است بهلاوه مواد ذیل:
- ۱ - تحقیق در طرق چیدن پشم، سفید کردن آن، شستن شیمیائی قالیها، تجربه در استحکام الیاف و تجربیات ذره بینی برای تشخیص کامل الیاف، تأثیر عوامل شیمیائی در پشم و پشه و ابریشم، اصول کلی راجع به تشخیص الیاف قالی

— ۱۴ —

تسج بوسیله عوامل شیمیایی و غیره غیره
 ۲ - اصول عمل شیمی شامل مواد ذیل :
 تهیه نمودن وسایلی که در صیقلی بکار میروند -
 امتحانات راجع بپ - تصفیه آن - تعیین کردن - تعیین درجه
 سختی - تصفیه صنعتی - عمل آسیدهای مختلفه و املاح مختلفه -
 تشخیص آنها - ساختن مواد شیمیایی که در صنعت بکار
 میروند - تجربیات عملی مواد ملونه طبیعی و مصنوعی بطوریکه
 قابلیت ملونه آن تشخیص داده شود .

دوره علمی

- ۱ - اطلاعات راجع بمواد قابل تسج از قبیل :
 پشم ، ابریشم ، پنبه ، الیاف مختلفه ،
 جدا کردن الیاف ، شستن ، تصفیه شیمیایی ، عملیات صنعتی
 و غیره و غیره
- تشخیص جنس الیاف . اثر عوامل طبیعی و شیمیایی در
 الیاف قابل تسج و غیره
- ب - معلومات فنی راجع بمواد ملونه :
 ادویه نائی - ادویه طبیعی

— ۱۵ —

مواد ملونه مصنوعی - مواد ملونه بازیک - مواد ملونه
 آبیده - مواد ملونه مادی - مواد ملونه سبیت الون - مشتقات از اتراسن -
 اتر اکین - آلزبارین - مواد ملونه برای خمیره ها ... نیل
 طبیعی - نیل مصنوعی - مشتقات مختلفه - تشخیص دوام - جدول
 مواد عجاز و غیره و غیره .

ج - اصول فنی راجع قالیها :

- تشخیص اجناس مختلفه - انتخاب قوش - انتخاب الوان -
 انتخاب مواد اولیه - ارتباط و ساییده شدن قالیها - شستن
 شیمیایی - شستن علمی و غیره و غیره
- د - اصول شیمی عمومی که مخصوصا برای فهم سایر
 مطالب لازم است
- ه - دوره مضمومی تحصیل اطلاعات راجع به
 مجزی قالیها : بوسیله تدریس (اصول عملی امتحان و تجربه
 و نگهای مستمله در صنعت قالی بائی ایران) مطابق دستور العمل
 مهندس شیبست اداره کل کربکات .
- ۱ - صورت خارجی قالی - امتحان نظری - تشخیص
 شیمیایی - عوامل شیمیایی لازمه .

— ۱۶ —

دستورهای عمومی راجع بجنس و خاصیت آنها :

مواد ملونه قرمز	} تشخیص و تمیزی خاص
« « سبز	
« « زرد	
« « نارنجی	
« « بنفش	
« « آبی	

مدیر فنی شعبه رنکریزی مدرسه صنایع

۱. واهر نکامف

وزارت فلاح و تجارت و فوائد عامه مراتب مندرجه
در این پروگرام را تصویب و رعایت حسن اجرای آنرا
بعهد مدیر فنی شعبه رنکریزی مدرسه صنایع موکول میدارد.

قوس ۱۲۹۸ نمره ۳۱۸۱/۱۶۳۵

بجای وزیر فلاح و تجارت و فوائد عامه

ناظم العلوم

مدیر کل فلاح و تجارت

ع. م. اویسی

حاج معین التجار
راجع به دائر نمودن ماشین الکتریک در شوشتر

نشان تاج و شیر و خورشید

مجلس شورای ملی

نمره ثبت ۸۸۸۵، تاریخ ارسال ۲۰ سرطان ۱۳۱۵

مراسلات پیشنهادیه جنابعالی راجع به وارد نمودن ماشین الکتریک در شوشتر و تهیه ماشین های پشم و ریسمان و بافندگی و لزوم بستن سدهایی که در آن محل واقع است واصل در این موضوعات با دولت مشغول مذاکراتی شده نتیجه واصله را ثانیاً اطلاع خواهد داد.
۵ ذی قعدة ۱۳۴۰

اسم نویسنده و تاریخ	ت ۸۸۸۵
اسم پاك نویس کننده و تاریخ	رین
تاریخ امضای پاك نویس	نمره های قبل
اداره	عدد ضمایم
دائرة	جلس شورای ملی

تاریخ ارسال ۲۰ سرطان ۱۳۱۵
لف چه مرامله بتوسط که
عنوان کاغذ
قیود مهمه :
غایب های حاج معین التجار مقصد و عنوان پاکت

مریدت پنهان فانی راجع به در نمودن این الکتریک در شوشتر
دیده بنین این در میان تاریخ و با فقه که در زمین سرکه در شوشتر
واقع است رهبر در این مورد عاقل با هر که شوشتر منار که در شوشتر
صدمه را تا اطلاع فراموش در -

پیام بهارستان / ۲۰، س ۱، ش ۳ / بهار ۱۳۸۸

مقام منبع مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه

اگر چه بنده به واسطه بی اعتنائی دولت بامضای خود دوچار خیلی زحمات و خسارات شده‌ام و نباید در صدد کاری در این مملکت برایم ولی حس وطن پرستی باز محرک است که شاید بتواند خدمتی به وطن عزیز بنماید پیشنهادی عرض و تقدیم می‌دارد و مستدعی است در مجلس علنی قرائت شود که رأی و کلای محترم معلوم گردد و عامه بدانند که قدر این خدمات را خواهند دانست که اسباب تشویق سایرین فراهم گردد زیاده جسارت است.

امضاء

معین التجار

۱۳۹۰/۱۲/۲۰

مقام منبع مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه
اگر چه بنده به واسطه بی اعتنائی دولت بامضای خود دوچار خیلی زحمات و خسارات شده‌ام و نباید در صدد کاری در این مملکت برایم ولی حس وطن پرستی باز محرک است که شاید بتواند خدمتی به وطن عزیز بنماید پیشنهادی عرض و تقدیم می‌دارد و مستدعی است در مجلس علنی قرائت شود که رأی و کلای محترم معلوم گردد و عامه بدانند که قدر این خدمات را خواهند دانست که اسباب تشویق سایرین فراهم گردد زیاده جسارت است.

فردم کوه نیل محراب است

معین

۵ شهر ذی‌قعدة ۱۳۴۰

مقام منبع مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه

معروض می‌دارد نظر به موقعیت مملکت و عسرت امور اقتصادی و ورشکستگی عمومی در مملکت بر هر فردی از اهالی مملکت فرض است قوه و استطاعت کوشش نماید که رفع احتیاجات از خارجه نماید و البته اولیای امور و مجلس مقدس هم بخوبی حس نموده‌اند که مملکت دوچار بحران فلاکت ویران کن می‌باشد به حسب ظاهر پیش آمد توضیح می‌دارد که عنقریب سکه طلا و نقره در مملکت باقی ماند و باید مثل بربریت رفع حوائج داخلی به مبادله جنس به جنس شود و در مقابل دولت خارجه هم مملکت جنس به قدر کفایت ندارد و چنانچه هیئت محترم دولت و جامعه جداً درصدد تدارک برنیاید بیم آن می‌رود که رشته امور دولت هم گسیخته گردد معهداً بنده به قدر قوه و سهم خود می‌خواهم خدمتی بنمایم و مصمم شدم یک ماشین الکتریک برای شوشتر وارد کنم که به قوه آبشاری که در آنجاست حرکت کند و تولید قوه برق بنماید که با این قوه یک ماشین ریسمان ریزی و یک ماشین پشم ریزی و یک ماشین بافندگی به کار بیندازد و ایضاً برای توسعه فلاحت دو سد هست که از قدیم بوده و مقداری از اراضی را آبیاری می‌کرده که بواسطه شکستن و خرابی این دو سد اراضی مذکور بایر مانده و این دو سد که بسته شود و تلمبه‌های آب به کار میندازد مساعدتی که لازم است از طرف دولت بشود این است که اولاً ماشین آلاتی که از خارجه می‌آورد از عوارضات گمرکی معاف باشد ثانیاً تا ده سال از هر گونه عوارض و مالیات این مؤسسات جدید معاف بوده باشد و بعد از ده سال از هر گونه عوارض و مالیات این مؤسسات جدید معاف بوده باشد و بعد از ده سال از عایدات خالص صدی پنج به دولت داده شود و آنچه از صنایع این کارخانجات به خارجه حمل شود دولت جایزه بدهد که بتواند با کارخانجات خارجه رقابت نماید ثالثاً دولت تعهد امنیت و حفظ این مؤسسه را بفرماید یا اجازه بدهد خود این شرکت مستحفضین مسلح به قدر کفایت برای نظم نگاه دارد که از تجاوز اشراز محفوظ باشد و فایده دولت در این مؤسسات این است که علاوه از آبادی یک قسمت خرابه و جلوگیری از یک مقدار عمده وجه نقد که به خارجه می‌رود بعد از چندی که اراضی آباد شود ممکن است که دولت ممیزی فرماید یک عایداتی بگیرد حالیه پنبه عربستان را یک من چهار قران به خارجه می‌فروشند و حمل می‌شود ریسمان می‌تابند می‌آورند یکی چهار تومان به خودمان می‌فروشند تصور می‌کنم فواید این مؤسسات لازم به شرح نباشد و مقدماتی خواهد شد که شروع به ایجاد کارخانجات و صنایع در ایران بشود سایر دول در همچو مواقع کمک سفرهای مادی عمده به مؤسسين این قبیل عملیات نقداً می‌نماید نظر به عسرت خزانه دولت این تقاضا می‌شود همین قدر اطمینانی بدهد که بعدها تعدی و اجحاف به این شرکت بنماید زیرا مسلم شده خرابی ایران بواسطه عدم امنیت و بی‌اعتنائی دولت بامضای خودش می‌باشد و باید عملاً اعتبار امضای دولت ثابت شود زیاد تصدیع نمی‌دهد.

امضاء

معین‌التجار

نشان تاج و شیر و خورشید

مجلس شورای ملی

نمره ثبت ۹۳۳۴، تاریخ ارسال ۲۵ سرطان ۱۳۰۱

عنوان کاغذ: ریاست محترم وزراء عظام دامت شوکتهم

آقای حاج معین‌التجار بوشهری راجع به وارد نمودن ماشین الکتریک در شوشتر و تهیه ماشین‌های پشم و ریسمان‌ریسی و بافندگی و لزوم بستن دو سد مهم واقع در محل مزبور که مستلزم توسعه امر زراعت و ایجاد وسایل دایر شدن ماشین‌های مختلف مفید خواهد بود پیشنهادی نموده‌اند سواد آن ارسال می‌شود تا با در نظر گرفتن اهمیت امر و رعایت تشویق مقدمین در تشکیلات و مؤسسات مشورتی مملکت هر چه زودتر از نظریات دولت نسبت به این پیشنهاد مجلس شورای ملی را مستحضر دارند.

این سند مربوط به دوره ۴، کارتن ۲۵، پوشه ۳۱ بوده که دارای ۴ برگ سند است.

نمره کتاب ثبت	۹۳۳۴
کارتن	۲۵
دوره	۴
نمره های قبل	۱۸۱۲۵
عنوان ضمیمه	ریاست محترم وزراء عظام دامت شوکتهم

اسم نویسنده و تاریخ: ام. پاک‌نویس کتبه و تاریخ ۱۳۰۱
تاریخ امضای پاک‌نویس: ۱۳۰۱

عباس شورای ملی
اداره: وزارت معادن و زراعت
تاریخ ارسال: ۲۵ سرطان ۱۳۰۱

قبود مهمه: کلاس لف چه مرامله متوسطه
عنوان کاغذ: ریاست محترم وزراء عظام دامت شوکتهم مقصد و عنوان پاکت

(۲)

آمریج سین با بهترین راجع بردارندین بنین الکرک در شوشتر
پشم در سینه ریح رفنگه لدم بنین در شوشتر راجع در شوشتر
در شوشتر و شمشیر راهکار بنین در شوشتر بنین شمشیر و شوشتر
شبهه شوشتر برده‌اند تا در حال موجود بنین شوشتر شمشیر و شوشتر
سندین در شوشتر در شوشتر شوشتر شوشتر شوشتر
نقطه شوشتر بنین شوشتر شوشتر شوشتر شوشتر

شوشتر شوشتر شوشتر شوشتر شوشتر

پیام بهارستان / ۲۵، ۱ ش ۳ / بهار ۱۳۸۸

مغازه اطمینان

MAGASIAM ETMINAN

مجلس مقدس شورای ملت - اداره محترم تقنینیه دام بقاءه
درخواست می نماید پیشنهادی که راجع به شرکت ملی ایران توسط حضرت مستطاب آقای آقا سید
محمدصادق طباطبائی تقدیم شده است- در شعبه فوائد عامه به جناب مستطاب آقای صدارتی وکیل محترم
دماوند برسانید که به وزارت فوائد عامه برسانند.

امضاء ۱۷۶۱۷
محمدعلی اطمینان ۱۷۹۹۴

به کمیسیون فوائد عامه مراجعه شده است.
دبیر حضور

یک نسخه آن به کمیسیون عرایض فوائد عامه داده شده است

آقای دبیر حضور - در اطاق تنفس به

اطلاع خوانندگان برسانید.

امضاء

۱۳۰۲/۱/۱۸

The image shows a document from 'MAGASIN ETMINAN' with a large, intricate floral watermark in the background. The document has a decorative border and contains the following text:

مغازه اطمینان
MAGASIN ETMINAN
Avenue Masserieh
Téhéran, le 13
آطمینان
تهرآن
۱۳
مجلس شورای ملت - اداره محترم تقنینیه دام بقاءه
درخواست می نماید پیشنهادی که راجع به شرکت ملی ایران توسط حضرت مستطاب آقای آقا سید
محمدصادق طباطبائی تقدیم شده است- در شعبه فوائد عامه به جناب مستطاب آقای صدارتی وکیل محترم
دماوند برسانید که به وزارت فوائد عامه برسانند.

کمیسیون فوائد عامه
۱۷۶۱۷
۱۷۹۹۴

دبیر حضور

۱۳۰۲/۱/۱۸

پیام بهارستان / ۲۵، ۳۱، ش ۳ / بهار ۱۳۸۸

یادداشت (مغازه اطمینان) (شرکت ملی ایران)

- ۱- شاهنشاه ایران ریاست و والا حضرت ولیعهد معاونت افتخاری خواهند داشت.
- ۲- هر ساله شرکت ملی ایران صورت محاسبات خود را به موجب اعلام خواهد نمود منافع هر چه شده به دارنده سهام داده می‌شود و دارندگان سهام ممکن است بگیرند یا ضمیمه قبض خود نمایند.
- ۳- دارندگان سهام مجاز خواهند بود سهام خود را به اتباع ایران فروش نمایند در صورت نوع بانک یا شورای شرکت.
- ۴- عبارات فروش سهام تبعه غیرایرانی همانا ضبط سهام است.
- ۵- اعتبار سهام این شرکت [یک کلمه ناخوانا] خود کارخانه و خطوط راه‌آهن خواهد بود که توسط شرکت دائر شده باشد.
- ۶- شورای شرکت ملی ایران در تحت نظریات ذات ملوکانه انتخاب مشورت شورا فقط برای منافی شرکت است.
- ۷- کسانی که دارای ده هزار تومان سهام باشند می‌توانند در شورای شرکت حضور به هم رسانند.

(شرکت ایران)

۱- شاهنشاه ایران ریاست و والا حضرت ولیعهد معاونت افتخاری خواهند داشت
 ۲- هر ساله شرکت ملی ایران صورت محاسبات خود را به موجب اعلام خواهد نمود منافع هر چه شده به دارنده سهام داده می‌شود و دارندگان سهام ممکن است بگیرند یا ضمیمه قبض خود نمایند
 ۳- دارندگان سهام مجاز خواهند بود سهام خود را به اتباع ایران فروش نمایند در صورت نوع بانک یا شورای شرکت
 ۴- عبارات فروش سهام تبعه غیرایرانی همانا ضبط سهام است
 ۵- اعتبار سهام این شرکت [یک کلمه ناخوانا] خود کارخانه و خطوط راه‌آهن خواهد بود که توسط شرکت دائر شده باشد
 ۶- شورای شرکت ملی ایران در تحت نظریات ذات ملوکانه انتخاب مشورت شورا فقط برای منافی شرکت است
 ۷- کسانی که دارای ده هزار تومان سهام باشند می‌توانند در شورای شرکت حضور به هم رسانند

یادداشت
مغازه اطمینان

پیشنهاد مهم

برای احیاء نمودن ملت ایران در تحت نظریات شاهنشاه ایران
علیحضرت شاهنشاهها- برای احیاء نمودن ملت یک تصمیم شجاعانه ایرانی فرمائید و نام مبارک
خودتان را در صفحه تاریخ باقی گذارید.

اعلحضرتا - این رعیت دار شما یک پیشنهاد مفیدی عرضه می‌دارد که اگر آن اعلی حضرت تصمیم
فرمائید مملکت و ملت خودتان را احیاء خواهید فرمود.

اعلیحضرتا - امور را ببینید از تهیه وجه قابلی آنهم در داخله چاره نباشد زیرا که هر پولی در خارجه
خواهی با یک شرایط خانمان سوزی می‌دهند امنیت را لازم می‌داند استقراض داخلی شود- با یک ترتیب
که دهندگان وجه هم دارای وثایقی باشند عجلتاً به آن راه انداخته چرخهای مملکت و تشویق افراد برای
جلب سرمایه شرکتها و استقراضهای داخلی در تحت نظریات علیحضرت شاهنشاهی یک ماه از کلیه
حقوق برها از ۱۰ تومان به بالا استقراض نرود در بانک دولتی ایران جمع شود وجه متناهی می‌شود سه
ربع آنرا برای تهیه چرخهای چلوآر بافی و فاستونی بافی و نخ تاب و ریس و رنگ آمیزی و یک ربع را برای
تهیه محل کارخانه در بیرون شهر در یک سال کارخانهها تهیه شده و قریب ده هزار نفر ایرانی مشغول
کار خواهند شد- و اشخاصی که وجه داده‌اند بنام استقراض داخلی چک بانک ایران بگیرند و اعتبار آنهم
همان کارخانهها و محل کارخانه است- در هر سال منافع آن حساب شده دارندگان سهام خواهند گرفت
همه دهندگان وجه استقراض دارای سرمایه می‌شود- و هم تشویق شده تمام کل سهام خواهند خرید
بکارهای فوق العاده مصرف می‌شود- و هم مملکت دارای کارخانهها و روز به روز در توسعه خواهد بود- که
پشم و پنبه‌های خود را در مملکت خودمان صرف نموده با قیمت ارزان خواهیم فروخت و تولید ثروت‌های
بی‌شماری خواهد شد.

رعیت وفادار شما
محمدعلی اطمینان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

سواد عریضه است

پیشنهاد مهم

قابل توجه و کلاء محترم مجلس شورای ملت ایران شیدالله ارکانه
آقایان محترم- در این موقع که و کلاء محبوب ملت مشغول وضع قانون برای منسوجات و مصنوعات
و طنی

این بنده سید محمدعلی اطمینان [ناخوانا] وطن خواهی خود یگانه علاج برای جلوگیری از فقر اقتصادی
این پیشنهاد مفید مهم را می‌نمایم برای اینکه عملی تر شود به مقام ارجمند شاهنشاه ایران عریضه ضمیمه
پیشنهاد خودم که سواد آن در جوف است تقدیم داشتیم از قرار تقدیر آقای نظام‌الدوله شاهنشاه محبوب
مساعد و همراه هستید والا حضرت اقدس ولایت عهد و آقای وزیر جنگ هم آنچه لازمه مساعدت است
توسط آقای نظام‌الدوله و آقای دبیر اعظم رئیس کامله وزارت جنگ هر گونه قول همراهی را داده‌اند هیئت
محترم اتحادیه تجار استیفای نموده بلکه داخل هر گونه اقدامی می‌شوند که آقای دکتر میلیسو رئیس کل
مالیه روی خوش‌نشان داده خواستیم آقایان نمایندگان محترم را نیز شرکت در این امر خیر دعوت نماید که
نواب اقدس ملوکانه کمک‌هایی نمایید که فوری عملی شود- آقایان محترم موقع بستن گفتن برخواستن
نیست بلکه باید نشست و گفت و گو کرد و در یک همچو روزهای ضعف و سختی راه نجات را دریابید و درب
سعادت را بروی ملت باز نمائید.

آقایان محترم- تصدیق می‌فرمائید برای مملکت وجه لازم است آن هم از داخله به غیر از استقراض
داخلی چاره نباشد عجلتاً برای راه انداختن و بهای مملکت یک ماه از کلیه حقوق برها از هر طبقه از ده
تومان به بالا در شش قسط استقراض شود وجه متناهی می‌شود به فوریت به [ ] آنرا برای تهیه و بهای
چلواربافی و فاستونی بافی نخ شالی و رنگ‌آمیزی و یک ربع هم برای ساختمان و محل آن در بیرون شهر
در یک سال کارخانه‌ها تهیه شده قریب پنجهزار نفر ایرانی مشغول کار می‌شوند و مناف آن آتی است البته
این مبلغ کم است ولی باکمال ادب عرض می‌نماید وقتی که این حرکت ملی دایر شد کلیه مردم حاضر
برای خرید سهام خواهند بود و اولین قدم برای تأسیسات شرکتی است آقایان محترم- لطفاً دقت کنید این
پیشنهاد مفید هم برای مملکت هم برای دهندگان وجه است که یک ماه از کلیه حقوق برها در شش قسط
در تحت نظر اعلیحضرت ایران و مستشاری مستشار کل مالیه ایران استقبال آنرا از طرف عموم ملت ایران
به شما قول و مژده می‌دهم.

همه آقایان محترم با یک خون پاک به شجاعت یکی اقدام فرمائید زیرا که این پیشنهاد را مهمترین و
سهل‌ترین راه برای علاج مملکت می‌دانیم چرا که در یک سال دارای کارخانه‌های چلوار و نخ و فاستونی
و حمل کارخانه و تشویق افراد و انقلاب اقتصاد و غیره است آقایان محترم جلب نظر تان را در این موقع
به این پیشنهاد مهم می‌نمایم.

محمدعلی اطمینان

۱۳۰۱/۱۲/۲۲

با اجازه مقام معاونت- اداره

